

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2011
YEARBOOK**

ГОДИНА 2

VOLUME II

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Виолета Димова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Душко Алексовски
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Нина Даскаловска
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Ранко Младеноски

Одговорен уредник

Доц. д-р Толе Белчев

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров
Благој Михов

Печати

Печатница „Европа 92“ - Кочани
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Saša Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva-Gudeva, Ph.D.
Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Dusko Aleksovski, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.
Vesna Kocева, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Printing

„Evropa 92“ - Kocani
Printing No 300

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Stip
Faculty of philology
Krste Misirkov b.b.,
PO box 201, 2000 Stip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

д-р Виолета Димова, д-р Јованка Денкова КОМУНИКАЦИЈАТА УЧЕНИК - ЛИТЕРАТУРНО ДЕЛО - НАСТАВНИК, ОСНОВА НА СОВРЕМЕНИТЕ ПРИСТАПИ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА Violeta Dimova, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D. THE COMMUNICATION: STUDENT LITERARY WORK TEACHER, A BASIS FOR THE MODERN APPROACHES IN THE TEACHING OF LITERATURE	9
д-р Петер Рау ПОВРЗАНОСТ СО ИСТОРИЈАТА. МЕТОДОЛОГИЈА И СИСТЕМАТИКА НА ИМЕНУВАЊЕТО ВО ДЕЛАТА НА ТОМАС МАН Peter Rau, Ph.D. THE LINKS WITH THE HISTORY. METHODOLOGY AND SYSTEMATICS OF THE NAMING IN THE WORKS OF THOMAS MANN	17
д-р Ранко Младеноски АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ ВО ПРОЕКТОТ „ВЕДА СЛОВЕНА“ НА ВЕРКОВИЌ И ГОЛОГАНОВ Ranko Mladenoski, Ph.D. ALEXANDER III OF MACEDON IN THE PROJECT „VEDA SLOVENA“ BY VERKOVIK AND GOLOGANOV	27
д-р Махмут Челик, д-р Јованка Денкова ДЕЦАТА НА ТУРСКАТА ЗАЕДНИЦА И ТУРСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Mahmut Chelik, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D. THE CHILDREN OF THE TURKISH COMMUNITY AND TURKISH FOLK ART IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....	37
м-р Ева Велинова ЛЕГЕНДАТА ЗА РОЛАНД ВО ФРАНЦУСКО-ИТАЛИЈАНСКИ КОНТЕКСТ: ОД СРЕДНОВЕКОВНА ВИТЕШКА ЕПИКА ДО РЕНЕСАНСНА ИРОНИЈА Eva Velinova, M.A. THE LEGEND OF ROLAND IN FRENCH-ITALIAN CONTEXT: FROM MEDIEVAL KNIGHTLY EPIC TO RENAISSANCE IRONY	43

д-р Јованка Денкова, д-р Виолета Димова

ГОВОРОТ НА ОМРАЗАТА И НЕТОЛЕРАНЦИЈАТА ВО
МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ

Jovanka Denkova, Ph.D., Violeta Dimova, Ph.D.

THE SPEECH OF HATE AND INTOLERANCE IN MACEDONIAN

LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH51

м-р Дијана Никодиновска

ВРЕДНОСНАТА ОСКА ДОБРО/ЛОШО ВО ИТАЛИЈАНСКИТЕ
И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПОСЛОВИЦИ

Dijana Nikodinovska, M.A.

THE AXIOLOGICAL AXIS GOOD/BAD IN ITALIAN AND

MACEDONIAN PROVERBS61

д-р Јованка Денкова, д-р Махмут Челик

ЗЛОБНАТА ЖЕНА ВО МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ
СЕМЕЈНИ ПЕСНИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА БАЛАДА

Jovanka Denkova, Ph.D., Mahmut Chelik, Ph.D.

EVIL WOMAN IN MACEDONIAN FAMILY FOLK SONGS

AND MACEDONIAN FOLK BALLADS73

Драган Донеv

КРИТИЧКА АНАЛИЗА НА МЕТАФОРАТА ВО
ПОЛИТИЧКИОТ ДИСКУРС

Dragan Donev

CRITICAL METAPHOR ANALYSIS IN POLITICAL DISCOURSE83

д-р Толе Белчев, д-р Билјана Ивановска, Јакуп Лимани

ОПИС ЗА НАСЕЛЕНОТО МЕСТО МЕРОВО, ЕТИМОЛОШКО
И ЈАЗИЧНО ОБЈАСНУВАЊЕ ЗА ОЈКОНИМОТ

Tole Belcev, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D., Jakup Limani

DESCRIPTION OF THE NAME OF THE PLACE MEROVO,

ETHYMOLOGICAL AND LINGUISTIC EXPLANATION OF

THE OIKONIM91

д-р Емилија Бојковска

ЗБОРОВНАТА ГРУПА ДЕТЕРМИНАТОРИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК

Emilija Bojkovska, Ph.D.

THE WORD CLASS DETERMINERS IN THE MACEDONIAN

AND IN THE GERMAN LANGUAGE99

д-р Билјана Ивановска

АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ
ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК

Biljana Ivanovska, Ph.D.

ANGLICISMS IN TEACHING GERMAN LANGUAGE AS A

FOREIGN LANGUAGE109

д-р Марија Леонтиќ

СТАТУСОТ НА ЛЕКЕМИТЕ СО ТУРСКИ СУФИКСИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ДЕНЕС

Marija Leontic, Ph.D.

THE STATUS OF THE LEXEMES IN TODAY'S MACEDONIAN
LANGUAGE 115

д-р Билјана Ивановска, д-р Нина Даскаловска

ВАЖНОСТА НА ЈАЗИКОТ И НА КУЛТУРАТА ВО
СИСТЕМОТ НА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Biljana Ivanovska, Ph.D., Nina Daskalovska, Ph.D.

THE IMPORTANCE OF LANGUAGE AND CULTURE IN
THE HEALTH CARE DELIVERING SYSTEM 123

м-р Јане Јованов, Наташа Сарафова

ВЛИЈАНИЕТО НА КРАТКИТЕ СМС ПОРАКИ ВРЗ
СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Jane Jovanov, M.A., Natasa Sarafova

THE INFLUENCE OF SMS MESSAGES ON CONTEMPORARY
MACEDONIAN 129

д-р Билјана Ивановска, д-р Валентина Илиева

МЕДИЦИНСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА – ВОВЕД, ОСНОВИ И
ОПШТО ЗА ЈАЗИКОТ ВО МЕДИЦИНАТА

Biljana Ivanovska, Ph.D., Valentina Ilieva, Ph.D.

MEDICAL TERMINOLOGY – INTRODUCTION, FUNDAMENTALS
AND LANGUAGE OF MEDICINE IN GENERAL 137

д-р Јагода Стрезовска, д-р Билјана Ивановска

ОСВРТ ВРЗ ЈАЗИЧНОТО ВЛИЈАНИЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ И
МАКЕДОНСКИОТ СОВРЕМЕН ЈАЗИК

Jagoda Strezovska, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D.

OVERVIEW OF THE LINGUISTIC INFLUENCE IN MODERN
GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE 145

д-р Нина Даскаловска, д-р Билјана Ивановска

ВИДОВИ НА НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Nina Daskalovska, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D.

TYPES OF LANGUAGE TEACHING SYLLABUSES 151

д-р Соња Петровска

ДАЛИ НА НАШИТЕ УЧИЛИШТА ИМ СЕ ПОТРЕБНИ
НАСТАВНИЦИ–ЛИДЕРИ?

Sonja Petrovska, Ph.D.

DO OUR SCHOOLS NEED TEACHERS – LEADERS? 159

д-р Нина Даскаловска

МОДЕЛИ НА ПРОЦЕСОТ НА ЧИТАЊЕ

Nina Daskalovska, Ph.D.

READING MODELS169

м-р Весна Коцева

**МЕТОДОТ ТАНДЕМ - АЛТЕРНАТИВЕН НАЧИН НА
УЧЕЊЕ НА СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ**

Vesna Kocева, M.A.

**TANDEM METHOD ALTERNATIVE MANNER OF FOREIGN
LANGUAGE ACQUISITION179**

Елена Тупаревска

ИДЕНТИТЕТОТ НА НАСТАВНИКОТ

Elena Tuparevska

TEACHER IDENTITY185

м-р Марија Тодорова

**ИСТОРИСКИ И СОЦИЈАЛЕН АСПЕКТ НА ШПАНСКИОТ
ЈАЗИК КАКО ДЕЛ ОД НАСТАВНАТА СОДРЖИНА**

Marija Todorova, M.A.

**HISTORICAL AND SOCIAL ASPECT OF SPANISH LANGUAGE
IN THE TEACHING PROCESS193**

Сања Јованова

**СЕМЕЈСТВОТО КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ВО РАБОТАТА
НА СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ**

Sanja Jovanova

FAMILY AS A KEY FACTOR IN THE MODERN SCHOOL WORK203

Марија Гркова

**НАЈЧЕСТИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ**

Marija Grkova

**THE MOST COMMON PROBLEMS IN LEARNING OF THE
MACEDONIAN LANGUAGE AS A FOREIGN211**

Јадранка Тодевска

МЕМОРИЈАТА CONDITIO SINE QUA NON ЗА ТОЛКУВАЧИТЕ

Jadranka Todevska

**THE MEMORY – CONDITIO SINE QUA NON FOR
THE INTERPRETERS221**

м-р Драгана Кузмановска, м-р Даринка Веселинова, Биљана Петковска РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА ПОИМИТЕ ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ Dragana Kuzmanovska, M.A., Darinka Veselinova, M.A., Biljana Petkovskaj DISTINGUISH THE CONCEPTS OF TRANSLATION AND INTERPRETATION	131
м-р Даринка Веселинова ТОЛКУВАЧКИ ПРОБЛЕМИ Darinka Veselinova, M.A. PROBLEMS IN THE INTERPRETING	239
Костадин Голаков ВИДОВИ НА ПРЕВОД Kostadin Golakov TYPES OF TRANSLATION	247
Јована Караникиќ СТУДИИТЕ НА ЛАУРА САЛМОН КОВАРСКИ ЗА ПРЕВОД НА СОПСТВЕНИТЕ ИМИЊА И НИВНА ПРИМЕНА ВО ПРЕВОДИТЕ ОД МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ НА ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК Jovana Karanikikj THE STUDIES OF LAURA SALMON KOVARSKI ABOUT TRANSLATION OF PROPER NAMES AND THEIR APPLICATION IN THE TRANSLATIONS OF MACEDONIAN LITERATURE IN ITALIAN	255
д-р Марија Емилија Кукубајска АМЕРИКАНСКИ СТУДИИ: ИЛЕГАЛНИТЕ ДРОГИ МЕЃУ АМЕРИКАНСКАТА МЛАДИНА Marija-Emilija Kukubajska, Ph.D. AMERICAN STUDIES: ILLEGAL DRUGS AMONG YOUNG AMERICANS	265
д-р Трајче Нацев ВОДОСНАБДУВАЊЕТО И ОДВОДНИТЕ КАНАЛИ ВО ГРАДОТ БАРГАЛА Trajce Nacev Ph.D. WATER SUPPLY AND CONVEYANCE AND DELIVERY CANALS IN THE TOWN OF BARGALA.....	273

811.163.3:316.77

Оригинален научен труд
Original research paper

ВЛИЈАНИЕТО НА КРАТКИТЕ СМС ПОРАКИ ВРЗ СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

м-р Јане Јованов¹
Наташа Сарафова¹

Апстракт: Само десетина години откако се вовеле оваа услуга, комуникацијата во нашиот свет во голема мера се измени. Во секоја држава преку кратките СМС пораки се создаде поинаков јазик, јазик со конкретна употреба, може да се каже – сосема нов „СМС јазик“. Неминовно е употребата на таквиот јазик да влијае врз стандардизираниот јазик, особено кај младата популација, која, патем, е најголем корисник на овој вид услуга. Какво е влијанието и кои се последиците – ќе се обидеме преку анализа и анкета да ги доловиме, а останува индивидуална проценката колку и во која мера стандардизираниот јазик (во овој случај – македонскиот) се менува.

Клучни зборови: *СМС, комуникација, кратки пораки, македонски јазик.*

THE INFLUENCE OF SMS MESSAGES ON CONTEMPORARY MACEDONIAN

Jane Jovanov, M.A.¹
Natasa Sarafova¹

Abstract: Only a dozen years after this service was introduced, communication in our world has changed. In each country, through the use of short text messages, a specific language was created, we could say - a completely new “SMS language”. Inevitably the use of such language influences the standardized language, particularly among the young population, which, largely because this is the largest user group of this service. What are the repercussions and the impact on contemporary Macedonian language is a question I will try to answer through analysis and inquiry, but it remains to be said individually how and to what extent the standardized language (in this case - Macedonian) is changed through the use of SMS language.

1). Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Faculty of Philology, University „Goce Delcev“ – Stip.

Key words: *SMS, communication, short messages, Macedonian language.*

Со праќањето на првата СМС порака во 1992 година, во светот се отвори една нова страница од јазикот, нова страница од лингвистиката на пишаниот збор. На овој нов изум на технологијата влијаеше развитокот и ширењето на GSM апаратите, односно популарно наречени – мобилни телефони.

Во Македонија, услугата за праќање на кратки пораки (СМС) почна активно да се користи во 1999/2000 година, кога прв пат започна услугата од единствениот, за тоа време, мобилен оператор „Мобимак“. Уште во почетокот на овозможувањето на оваа услуга, истата беше проследена со можност за праќање на една кратка СМС порака напишана на латиница, која содржи до 160 знаци. Во Македонија тоа означуваше „бум“ на една нова социјално-јазична појава која во голема мера го измени и начинот на комуникација, а делумно и начинот на живот.

Првите кои ја добија можноста за користење на оваа услуга во Македонија беа тинејџерите, кои, патем, се и најголеми корисници на мобилни телефони во земјава. Поради техничкото ограничување од 160 знаци за една кратка СМС порака, не беше потребно многу време за да се започне со абривијализирање и модифицирање на зборовите кои се користат во праќањето на кратките СМС пораки. Сакајќи да се заштеди на простор и желба да се прати што поголема содржина во рамките на една порака, абривијализирањето на зборовите се покажа како најпригодно при составувањето на СМС пораките. И не само кратење – во СМС јазикот активно навлегува и сленгот на одредена социјална група преку која самата се идентификува во општеството. Ова се прави од аспект на создавањето на посебен идентитет, односно припадници на одредена една група која единствено ќе биде во можност да ја разбере содржината на СМС пораките.

Јазикот кој се користи во праќањето на кратки СМС пораки разви свој сопствен единствен стил, како што тоа се случи кај е-поштата или комуникацијата во „чет-собите“. Кога сме кај второво, комуникацијата во „чет-собите“, како и во СМС пораките, разви термини кои се разбирливи само за генерацијата или групата кои ги користи истите. Не само што се користи преносот на стандардната порака во СМС пораките, туку емотиконите како J, L, :-)) претставуваат репрезентација на говорот на телото, која секогаш недостасува при обична не очи в очи конверзација. Освен тоа, фразите кои се употребуваат доволно често се идеална мета за абривијализирање. Таков е случајот кај „поз“ (поздрав), „нп“ (нема проблем), „здр“ (здраво), „двд“ (дојди вечер дома)...

Во македонскиот јазик преодните пораки се исклучително важни при комуникацијата со другите. Преку оралната комуникација ние се стремиме да бидеме што помалку формални, да не бидеме традиционални, како што сме во, на пример, пишаната кореспонденција. Но кога станува збор за СМС комуникацијата, луѓето слободно можат да го избегнат времето кое го трошат за разните комуникациски протоколи кои ги користиме пред да ја соопштиме пораката која сакаме да ја пренесеме, односно да го поставиме прашањето поради кое и ја остваруваме комуникацијата. На пример, традиционалната комуникација преку обичен или мобилен телефон: *„Здраво! Како си? Што правиш? Само сакав да ти се јавам и да ти кажам дека денеска не ќе можам да дојдам на кафе. Ти се јавувам за да те прашам дали ќе можеш да дојдеш на кафе кај мене денеска?“* во стандардна СМС порака би изгледала: *„Hi! Ne mozat da dojdiam. Aj dojdj ti deneska“*. Ваквиот вид на лаконски пораки се, за жал, сè почесто застапени во ваквиот вид на комуникација. Од една страна, од огромна полза е ваквата комуникација за да се дојде веднаш до суштината на нештата, но, од друга страна, ваквиот вид на комуникација доведува до „стерилизација“ на јазичните обраќања и лишување на учтивоста од секојдневното обраќање.

Просечниот тинејџер треба да користи секојдневно околу 2.000 зборови во секојдневната комуникација – додека денеска, според истражувањата, тинејџерите денеска користат едвај 200 зборови.² Поразувачка е исто така писменоста или полуписменоста на тинејџерите во СМС пораките. Користењето на дијалект е речиси стандардно, жаргоните се секојдневие, а знаковите за интерпункција и употребата на големи букви се научна фантастика во комуникацијата на тинејџерите. Пишувањето на ултракратки пораки со неограничено многу грешки доведува до мислење во исти пропорции. Новите медиуми влијаат на создавањето на нов тип на луѓе кои малку мислат и имаат мала можност за сопствен избор. Благодарение на ултракратките комуникации и „изцваканите“ информации кои им се сервираат или лесно ги пронаоѓаат, младите денеска се како никогаш порано подложни на манипулација. Според писателот Александар Прокопиев, „главна карактеристика е што во СМС пораките се избегнуваат какви било форми на сложени реченици“.³

Поради чувствителноста на темата која се обработува, во нејзин контекст беше направена анкета кај студенти од прва и втора година на неколку различни факултети. Резултатите ги дадоа одговорите на следниве прашања:

2). <http://www.ka5an.ba/2010/03/14/nerazumljivi-jezik-sms-a/>

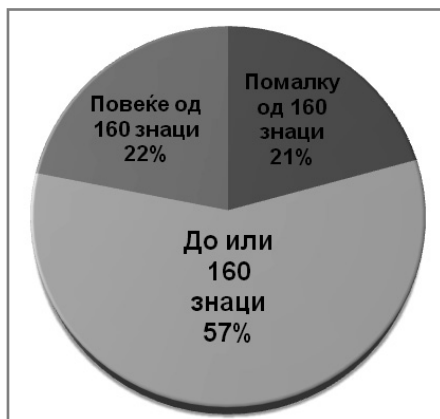
3). <http://www.vreme.com.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=1&EditionID=930&ArticleID=61455>

1. Колку СМС пораки праќате во текот на денот?

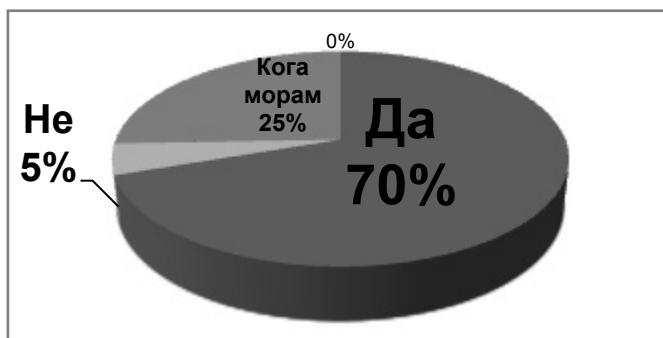
Од стотина анкетирани студенти, се дојде до заклучок дека младите во Македонија праќаат во просек по четири СМС пораки на ден. Општо гледано, овој број коинцидира со просечниот број на пратени пораки во многу делови на Европа, додека пак тинејџерите во Јужна Кореја се најголемите корисници на оваа услуга со пратени 60 пораки на ден по човек, односно околу 2.000 пораки месечно.

2. Колку знаци (букви) употребувате во една СМС порака?

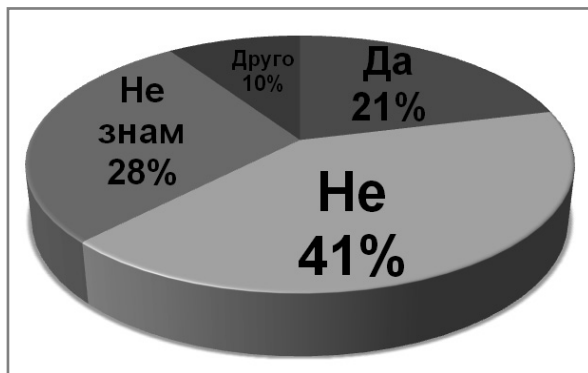
Од оваа „пита“ се гледа дека најголемиот број студенти имаат тенденција кон искористување на сите 160 знаци што ги нуди СМС пораката. Желбата да се искористи целиот простор наведува до заклучок дека квантумот на пренесена порака се максимализира преку минимализирање на текстот.

3. Дали ги кратите (абревијализирате) зборовите во СМС пораките?

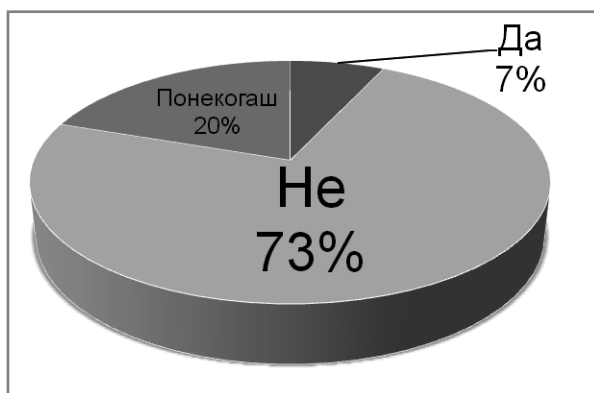

4. Дали мислите дека СМС јазикот придонесува во развитокот на вашиот мајчин јазик?

5. Дали употребувате кирилица во пишувањето на СМС пораките?

6. Зошто не употребувате кирилица во кратките СМС пораки?

Добиените одговори на оваа прашање можеме да ги поделиме во две категории:

Во едната, 50 проценти дадоа одговор „бидејќи немам инсталирано опција за кирилица во телефонот“, „немам кирилица на мојот мобилен уред“, додека во втората, буквално ги пренесувам одговорите на студентите (во најголемиот дел):

- „Затоа што некам да употребувам“;
- „Затоа што мислам дека СМС подобро ќе биде напишана на латиница“;
- „Затоа што немаме навика да ја користиме кирилицата, а и телефоните се направени за да се пишува на латиница“;
- „Кај мене, кога пишувам кирилица преминува во повеќе пораки, а и често ме мрзи да го менувам менито на пишувањето со јазиците“;
- „Понекогаш, но не затоа што не сакам затоа што немам навика. И никогаш никој не ми пишал кирилица“;
- „Бидејќи ми е полесно на латиница и навикнат сум на латиница да пишувам“;
- „Па, подобро е на латиница“;
- „Така сум навикната“;
- „Побрзо се пишува со латиница“;
- „Полесно е за пишување на латиница“;
- „Потребно ми е повеќе време додека да ја напишам пораката“;
- „Зашто така е подобро“;
- „Затоа што најчесто сите луѓе ја употребуваат латиницата при пишување на СМС пораки“;
- „Не ми е интересно на кирилица“;
- „Не сум помислила да пишам на кирилица“;
- „Па не употребувам зашто поубаво стилски ми изгледаат латиничните букви и обожавам да пишувам латиница, а не само СМС туку и вака“;
- „Бидејќи поддршката ми е на латиница и не ја менувам само продолжувам да пишувам“;
- „Затоа што најчесто сите луѓе ги употребуваат латиничните букви“;
- „Бидејќи подобро изгледа на латиница“.

Врз основа на горенаведените одговори на анкетираниите лица, беа пратени прашалници до сите мобилни оператори во Република Македонија со молба за детали околу латинично-кириличната политика што тие ја спроведуваат. Од прашалниците пратени до мобилните оператори, добивме одговор само од мобилниот оператор ВИП кој одговори на сите поставени прашања.

Иако снабденоста на мобилни телефони кои го поддржуваат македонскиот јазик и имаат македонски јазик се зголемува, сепак останува критично ниска според процентуалната застапеност на овие телефони во продажба. И не само ниската застапеност – тврдењата од мобилните оператори дека СМС пораката напишана на кирилица не е ништо поразлична од таа напишана на латиница, во реалноста овие пораки чинат двојно поскапо од пораките напишани на латиница. Трите мобилни

оператори кај нас во своите понуди истакнуваат дека може да се пишуваат СМС пораки со македонско кирилско писмо. Меѓутоа, до широка народна јавност не е раширен фактот дека пораките што се напишани на кирилица до 160 знаци се наплаќаат двојно. Кратките пораки со кирилски знаци се дигитално подолги од оние напишани на латиница и зафаќаат простор колку за две стандардни пораки. Уште позанемарен е фактот дека ова не е објаснето на веб-страниците на нашите мобилни оператори. Според салоните на нашите мобилни оператори:⁴

За да се пренесе кирилицата преку СМС се потребни повеќе бинарни места за претставување на една буква, отколку нормалната латинична претстава. Тоа е дадено во меѓународните стандарди, ASCII. Должината на кирилската порака во СМС-системот е подолга од бројот на пишани знаци во кирилица. СМС-пораките напишани на кирилица поинаку се пакуваат, па при конверзија зафаќаат повеќе латинични знаци, односно може да се случи една СМС-порака на кирилица да зафати простор колку за две СМС-пораки на латиница (ВИП).

Пораки што содржат 160 знаци од латинично писмо заземаат еден бајт меморија. Сите други знаци, надвор од латиничното писмо заземаат помеѓу два и три бајта меморија. Порака напишана со латинични знаци може да содржи максимум 160 знаци, а сите останати комбинации се движат во скала помеѓу 80 и 140 знаци. Овде станува збор за сите таканаречени нон-латин знаци, како што се арапската, кинеската, корејската, јапонската, а секако и кирилската поддршка. Тоа е меѓународно усвоен стандард на кодирање на знаците (Т-мобиле).

Ова се објаснувањата на нашите мобилни оператори, што пак воопшто не го оправдува нивното неинформирање на корисниците на мобилните телефони за цените кои ги плаќаат доколку се решат да напишат кратка порака на својата мајчина азбука. Наместо кратките СМС пораки да бидат двојно поевтини во држава каде што легално писмо е кириличното, се случува во зенитот на програми од типот „Пишувајте на кирилица“ – да не се земе предвид еден ваков важен аспект од сферата на користење на македонскиот јазик. Лицемерно е од страна на мобилните оператори да го рационализираат овој сегмент поради „различноста“ од латиничното писмо.

4). <http://forum.kajgana.com/archive/index.php/t-32323.html>

Заклучок

По десетина години постоење на услугата за праќање на кратки СМС пораки, комуникацијата меѓу луѓето (најмногу младата генерација) претрпе драстични промени во начинот на пренесување на информациите. Како такво – повеќе од јасно е дека влијанието на СМС јазикот не само што е деструктивно врз македонскиот јазик, ами и ги симнува нивоата на општата писменост кај помладата популација. Преку извршената анкета веднаш се забележливи и претпочитањата на младата популација, нивната (барем кај некои од нив) аверзија да се користи кирилицата како писмо на нивниот мајчин јазик. Симптоматична е и употребата на латиницата и во пренесувањето на пораки во секојдневниот живот – преку графити, јавни огласи и сл. Мобилните оператори, од друга страна, подло го рекламираат користењето на кирилицата во пишувањето на кратките СМС пораки, но никаде не напомуваат дека една кратка СМС порака напишана на кирилица чини двојно повеќе од стандардна кратка порака со 160 знаци напишана на латиница. Доколку на сево ова се додаде несериозноста на државата по повод решавањето на овој проблем, магнитудата на штетата која се предизвикува е, за жал, огромна и со несогледливи последици по писменоста на нашето општество.

Библиографија

Интернет извори:

<http://www.ka5an.ba/2010/03/14/nerazumljivi-jezik-sms-a/>

<http://www.vreme.com.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=1&EditonID=930&ArticleID=61455>